

unatoč sve to do sada nismo imali prigodu pročitati povezano i uključeno u uzročno-posljedični niz povijesnih putova i stranpućica. Niz eksplicitnih i impliciranih zaključaka koje autor ovdje nudi upotpunjen je bibliografijom od 180 (stotinu osamdeset!) jedinica. Neće stoga biti netočno, a ni pretjerano, ustvrdi li se kako je Katičićev prilog uz to što je najopsežniji ujedno i najcjelovitije jezikoslovno ostvarenje u ovoj knjizi Zbornika. Ali iz napisanoga nije teško rasuditi kako su i ostali prilozi lingvističke naravi u 2. knjizi Zbornika, svaki na svom području, odreda korisni i vrijedni prinosi hrvatskoj znanosti o jeziku.

Zato, na kraju, treba reći da uprava Zagrebačke slavističke škole zaslužuje pohvalu za nastojanje da predavanja održana na ljetnim tečajevima Škole u Dubrovniku i Zagrebu tiskanjem učini dostupnima i trajno upotrebljivima i onima koji su ih slušali i onima drugima.

Marko Samardžija

BILJEŠKA O CIGANIMA I ROMIMA

Kad koja riječ postane društveno neugodna ili uvredljiva, a pojam se ne može izbjeći, nastoji se zamijeniti novom riječi koja nema pejorativne konotacije. Lijep primjer za to imamo u riječi za osobu koja služi drugoga. Riječ *sluga* promjenom društvenih odnosa dobila je pejorativnu konotaciju, ali kako je to zanimanje praktički nestalo iz našega suvremenog života, nije bilo potrebe da se riječ mijenja. Drugačije je s riječju *služkinja*. I ta je riječ u promijenjenim društvenim prilikama dobila pejorativnu konotaciju, ali kako je to zanimanje ostalo u životu sve do naših dana, trebalo je naći riječ bez neugodne konotacije. Uzeta je riječ *djevojka*. Ali to značenje nije bilo pogodno da postane opće, pogotovu ne u terminološkom smislu zbog osnovnoga značenja i drugih prenesenih. Pronađen je nov naziv: *kućna pomoćnica*. Kako je društveni status toga zanimanja ostao isti, čak se i

pogoršao, i riječ *kućna pomoćnica* dobila je pejorativnu konotaciju. Opet je potražen nov izraz: *radnica u domaćinstvu*. Budući da je to zanimanje danas gotovo nestalo, vjerojatno je time završena i povijest ovih promjena.

Slično je nešto i s imenom *Ciganin*. Ono — izvorno ime za pripadnike naroda podrijetlom iz Indije, koji u nomadskim ili polunomadskim grupama žive u Evropi, Aziji, Africi i drugim kontinentima — zbog života Cigana neprimjerenog društvenoj sredini u koju su došli i zbog prečesto društveno neprihvatljivih postupaka dobilo je pejorativno značenje, pa je čak postalo i opća imenica — *ciganin*.

U nastojanjima da se Cigani podignu na razinu civiliziranog evropskog naroda neki su smatrali da je tome zapreka i ime *Ciganin* pa su ga zamijenili sa *Rom*, što u ciganskom jeziku znači *čovjek*. To nije bilo prijeko potrebno jer riječ *Ciganin* nije imala samo negativnu konotaciju. Svojim osobujnim životom, lutanjima, seobom, slobodom, glazbom, plesom, slikovitim odjećom, zanimljivim gatanjima, duhovitošću, dosjetljivošću, lukavošću, snalažljivošću i spretnošću Cigani su inspirirali različite umjetnike i u evropskoj su kulturi stekli izravno i neizravno velik udio. Uz neprestano smajivanje neprihvatljivih društvenih postupaka ime *Ciganin* moglo je postati normalan naziv lišen negativne konotacije. No što je — tu je. Kad je zamjena jednom učinjena, nemamo važnih razloga da je osporavamo.

Samo to ništa neće pomoći ako se i *Romi* ne promijene. Ubrzo će i ime *Rom* dobiti pejorativnu konotaciju i opet će biti potrebno tražiti novu riječ, isto onako kao što se nije mogao održati neutralnim ni izraz *kućna pomoćnica*.

Da se postigne ono što svi želimo, svoje postupke moramo mijenjati i mi. Kad što *Romi* loše urade, naše to novine posebno ističu: *Romi ukrali konje*, *Romi prevarili seljaka*, *Romi ovo*, *Romi ono*. Da budem konkretan, evo jednog novijeg primjera:

UHVAĆENA PROVALNICA

ZAGREB (Š. M.) — Radnici zagrebačkog SUP-a uhapsili su Romkinju Maru Nikolo (27) iz Bitolja zbog osnovane sumnje da je na području Zagreba, gdje privremeno boravi, nekoliko puta provaljivala u stanove. Vjesnik, 5. 10. 1976, str. 16.

Zašto se u kriminalnim djelima koji počinu Romi uvijek ističe da su to učinili baš oni. Znam da je to za novine posebno pri-

vlačivo, ali staru praksu treba prekinuti ako želimo da zamjena Ciganin s Rom bude uspješna. Jer sigurno je da svi Romi nisu varalice ni kradljivci pa čemu stvarati takva sliku kad se normalno nacionalna oznaka ne stavlja uz imena prestupnika i zločinaca pripadnika drugih naroda. Romima treba pomoći da postanu ravnopravni članovi našega društva, pa ravnopravni treba da budu i u prikazivanju kriminalnih djela u novinama.

Stjepan Babić

V I J E S T I

PRIPREME ZA VIII. MEĐUNARODNI KONGRES SLAVISTA

Čitaocima Jezika poznato je da će se 1978. godine u Zagrebu i Ljubljani održati međunarodni kongres slavista, osmi po redu i prvi u našoj zemlji. O prvim pripremama za kongres obavijestili smo u prošlom godištu Jezika. Sada, nakon godinu dana, a nešto manje od dvije godine pred kongres, želimo obavijestiti čitaoce i javnost o daljnjim pripremama za ovu izvanredno važnu znanstvenu manifestaciju, koja jedanput u četiri godine okuplja slaviste iz cijeloga svijeta.

U međuvremenu konsolidiran je rad uže uprave i uposlene su honorarno dvije administrativne sile. Uprava Međunarodnog slavističkog komiteta dobila je ljubaznošću Odsjeka za jugoslavenske jezike i književnosti na upotrebu prostoriju za rad i arhiv, kojom će se koristiti i godinu dana poslije kongresa.

Od Komisije za kulturne veze s inozemstvom SRH dobivena su prva sredstva, koja će pritijecati dinamikom predviđenom financijskom konstrukciji ukupnih troškova raspoređenih po godinama. Kongres će se financirati po uobičajenoj shemi u takvim prilikama: republika priređivač 50% sredstava, ostale republike drugih 50%, uz moguće

modalitete prema međurepubličkom dogovoru. Prihod od kvotizacije raspoređuje se na isti način.

Održane su i sjednice Jugoslavenskog predstavništva u MSK i Jugoslavenskog slavističkog komiteta u Ljubljani, i sjednice Jugoslavenskog predstavništva u MSK, Sekretarijata MSK i zastupnika republika u Jugoslavenskom komitetu, prva u lipnju u Ljubljani, druga u rujnu u Beogradu. Nakon tih sjednica jugoslavenski predstavnici u MSK posjetili su u Saveznom izvršnom vijeću člana SIV-a i predsjednika Savjeta za kulturu druga Trpeta Jakovlevskog i upoznali ga s pripremama i zaključkom sjednice Jugoslavenskog predstavništva u MSK sa zastupnicima republika u Jugoslavenskom komitetu da VIII. međunarodni kongres slavista ima općejugoslavenski karakter, kako po sastavu radnih tijela, tako i po sadržaju. U vrlo sadržajnom razgovoru odlučeno je da MSK zamoli Savezno izvršno vijeće da preuzme pokroviteljstvo kongresa. U međuvremenu učinjeni su potrebni koraci u tom smislu.

U ovom razdoblju održan je i plenum MSK u Münchenu od 5. do 11. IX 1976. Detaljno su razmotrene prijavljene teme i njihov broj smanjen za oko 200, tako da neće prijeći 1000, zajedno s temama iz Jugoslavije. Referati i komunikati će se čitati, a skripta objavit će u nacionalnim publikacijama, ali i u programu kongresa.